

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשד

ערב שבת-קודש
פרשת בשלח
י"א בשבט ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"א בשבט ה'תשס"ח – י"ח בשבט ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"א בשבט	הלי מעילה פרק יב-יד.	הלי מעילה פרק ב.	מ"ע עב.
ש"ק	י"ב בשבט	פרק טו. הלי מחוסרי כפרה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ג.	מ"ע סח. עה. עו.
א'	י"ג בשבט	פרק ג-ה.	פרק ד.	מ"ע עד. עז.
ב'	י"ד בשבט	הלי תמורה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מל"ית קו. מ"ע פז.
ג'	ט"ו בשבט	פרק ד. לב טהור וגוי. ספר טהרה והוא ספר עשירי.. הלי טומאת מת.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ו.	מל"ית קז. מ"ע קז.
ד'	ט"ז בשבט	פרק ג-ה.	פרק ז.	מ"ע קז.
ה'	י"ז בשבט	פרק ו-ח.	פרק ח.	מ"ע קז.
ו'	י"ח בשבט	פרק ט-יא.	לך אזבח וגוי. ספר הקרבנות והוא ספר תשיעי.. הלי קרבן פסח. בפרקים אלו. פרק א..	מ"ע קז.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד'	120 ד'	
5.26	4.59.9	12.20	11.51	9.14	6.47	5.48	5.25	4.38	ו', י"א בשבט
5.27	5.00.8	12.21	11.51	9.14	6.47	5.47	5.25	4.37	ש"ק, י"ב בשבט
5.28	5.01.7	12.21	11.51	9.14	6.47	5.47	5.25	4.37	א', י"ג בשבט
5.28	5.02.6	12.21	11.52	9.14	6.47	5.47	5.25	4.37	ב', י"ד בשבט
5.29	5.03.6	12.22	11.52	9.14	6.46	5.47	5.25	4.37	ג', ט"ו בשבט
5.30	5.04.5	12.22	11.52	9.14	6.46	5.47	5.24	4.37	ד', ט"ז בשבט
5.31	5.05.4	12.22	11.53	9.14	6.46	5.46	5.24	4.37	ה', י"ז בשבט
5.32	5.06.3	12.23	11.53	9.14	6.45	5.46	5.24	4.36	ו', י"ח בשבט

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטי" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
בשלח	4: 24	5: 40	4: 39	5: 41	4: 28	5: 39	4: 42	5: 42
יתרו	4: 31	5: 46	4: 45	5: 47	4: 35	5: 45	4: 49	5: 48

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

ה'להט' של הרבי היה הפצת היהדות, ולא נרתע מלמסור את נפשו

מנין לקח נחשון בן עמינדב היתר למסור את נפשו?! • נחשון ידע שישנה דרך אחת - ההליכה למתן תורה, גם אם לצורך זה יש לקפוץ לים! • כך היתה הנהגת הרבי, וזוהי גם עבודתנו: התעסקות בהפצת היהדות והמעיינות ללא חשבונות • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ידועה השיטה שקודם מתן-תורה היה לבני-ישראל דין של בני-נח⁵, ויש פלוגתא בראשונים ואחרונים⁶ אם בן-נח מחויב במסירת נפשו⁷.

ואם נאמר שבני-נח אינם מחויבים במסירת נפש, אסור להם למסור נפשם, כיוון שהם מצווים על שפיכות דמים אפילו של עצמו, כמו שכתוב⁸ "אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש". ועל-פי זה נמצא שהיה אסור לנחשון למסור נפשו.

ואפילו לפי השיטות שסבירא-ליה שלפני מתן-תורה לא נהגו בני-ישראל כבני-נח - הרי זה דווקא לחומרא ולא לקולא⁹. ובמילא היה אסור למסור נפש.

אלא, נחשון ידע, שכאשר הקב"ה הוציא את בני-ישראל ממצרים, אמר: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"¹⁰, היינו, שממצרים צריכים לילך להר סיני לקבל את התורה. ובמילא לא נוגע לו מה נעשה באמצע הדרך. הוא יודע שצריכים

א. בפרשה¹ השייכת ל... יום ההילולא [.] פרשת בשלח, מדובר אודות המעמד ומצב שהיה אצל בני-ישראל ברגעים שלפני קריעת ים סוף.

קריעת ים סוף היתה אחד הנסים הגדולים, כלשון רז"ל² "קשה כקריעת ים סוף". קריעת ים סוף היתה הכנה למתן-תורה וגם לגאולה העתידה³.

כיצד באו לקריעת ים סוף? - מסופר על כך בחלק הפרשה - שלישי [.]:

היה יהודי, נחשון בן עמינדב, שמסר נפשו וקפץ לים, ועל-ידי זה פעל ההמשכה בכל בני-ישראל והמשיך את הנס של קריעת ים סוף בעולם למטה.

ב. קפיצת נחשון בן עמינדב לים, היתה באותו זמן ובאותו מצב, עניין שלא היה מחוור לגמרי ("ניט אינגאנצן אויסגעהאלטן"):

(1) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באדיש), ונדפסה בלקו"ש ח"א ס"ע 134 ואילך במהדורה זו נתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה (ע"פ סרטי-הקלטה).

(2) פסחים קיח, א. סוטה ב, א. וש"נ.

(3) שהרי גם לעתיד לבוא יהי' ענין של בקיעת מים, אלא שיהי' זה ב"נהר" (ישעי' יא, טו), ע"ד שהי' אז ב"ים" (מהנחה בלתי מוגה).

(4) ראה מכילתא עה"פ פרשתנו (בשלח) יד, כב. ועוד.

(5) ראה אנציק' תלמודית ערך בן נח בתחלתו. וש"נ.

(6) ראה אנציק' שם ע' שנ ואילך. וש"נ.

(7) ראה גם לעיל ע' 16. וש"נ.

(8) נח ט, ה.

(9) ראה אנציק' תלמודית ערך אבות (א) ס"ה (ס"ע לו). וש"נ.

(10) שמות ג, יב.

עצמו או נשיאות להפיץ תורה ומצוות ופנימיות התורה - היה זה עניין הפכי מסדר המדינה, היפך הטבע, ובשביל זה היה צורך במסירת הנפש והגוף בפועל ממש. ומסירת נפש זו דרש גם מאלו שהלכו עמו והשתתפו בעבודתו.

הגם שבשלחן-ערוך לא מצינו דין שצריך לדרוש מהזולת מסירת נפש כזו; בנוגע לכל המצוות מצינו שצריכים לדרוש מהזולת, שזה נכלל במצות "הוכח תוכיח את עמיתך"¹⁵, אבל בנוגע לחפש מסירת נפש, לא מצינו זאת¹⁶ - הנה במה דברים אמורים, כאשר לא מרגישים שישנה שליחות מלמעלה. מה שאין כן כאשר הרבר הוא על דרך "שכינה"¹⁷ מדברת מתוך גרונו"¹⁸.

ה. הרבי מבאר במאמר¹⁹ החילוק שבין מסירות

(15) קרושים יט, יז.

(16) ואם רוצים לחפש בחפש מחופש ("גריבלען זיר") מתוך נטי' של הגוף ונפש הבהמית - יכולים למצוא שע"פ שר"ע אסור לעשות זאת (מהנחה בלתי מוגה).

(17) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.

(18) וע"ד שמצינו בנביאים, ש"אם יאמר . . . לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה . . . לפי שעה . . . מצוה לשמוע לו" (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט ה"ב).

ובדרך זה וע"ד זה גם עתה - דאע"פ שמ"שחרב ביהמ"ק ניטלה נבואה כו" (כ"ב יב, א"ב), הרי, כל הענינים נתלכשו בתורה (כפי שמצינו אפילו בנוגע לאור שנברא ביום ראשון (נסמן בתורת מנחם - התוועדויות ח"ב ע' 55)), אלא שצריכים לידע כיצד למצוא זאת. ובוז יובן מה ששאלו אצל רבותינו נשיאינו גם בנוגע לענינים גשמיים -

דלכאורה, הרי רבינו הזקן שואל באגה"ק (סכ"ב) כיצד יתכן "לשאל בעצה גשמית כדת מה לעשות כו", בה בשעה שענין זה שייך רק "לנביאים ממש אשר היו לפנים בישראל, כשמואל הרואה אשר הלך אליו שאל לדרוש את ה' ע"ד האתונות כו", ואילו מי שאינו "רואה" (נביא) יכולים לשאל ממנו עצה ותושי' רק בדברי תורה, ולא בעניני פרנסה ושאר ענינים גשמיים.

ואעפ"כ רואים ששאלו אצל רבותינו נשיאינו אודות ענינים גשמיים, ולא היתה אצלם הקושיא שענינים אלו שייכים רק ל"רואה" (ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"ב ס"ע 107. ח"ט ריש ע' 128. וש"נ) - כיוון שגם אצלם ה' ע"ד ענין זה, והיינו, שכאשר יש צורך ברבר בשביל העבודה, אזי משתמשים גם בענין זה (מהנחה בלתי מוגה).

(19) סה"מ ה"ש"ת ע' ו. ע' טו. ע' 30. ועוד.

לילך להר סיני. ואם יש באמצע ים - אין זה שייך אליו, עליו לקפוץ לים ולהמשיך לילך עד שיגיע למתן-תורה.

ג. מסופר במדרש¹¹ על פרשת היום, ששייך ליום ההילולא [l. .], שבאותה שעה היו אצל בני-ישראל ד' כתות: כתה אחת אמרה "ניתנה ראש ונשובה מצרימה". כתה שנייה אמרה שצריכים להלחם עם המצריים. כתה שלישית טענה שצריכים לברוח למדבר. ורק כתה אחת היתה סבורה שמתור או שצריכים לילך לים.

ואם כן, באמת, מצד החשבון של "אחרי רבים להטות"¹², הרי אפילו על-פי שכל דקדושה היה נחשון יכול לפקפק האם מותר לילך לים.

אלא, נחשון לא רצה להיכנס לשקלא וטריא. הוא ידע שהקב"ה אמר שצריכים לילך להר סיני לקבל את התורה. ולכן טען, שכדי להשיג מטרה זו, הדרך אינה לחזור למצרים, וגם לא להלחם עם מצרים או לילך למדבר. בשביל מטרה זו יש רק דרך אחת, והיא - לילך לים. ובמילא צריכים לקפוץ לים, שעל-ידי זה מתקרבים בצעד נוסף ("מיט אַ טראָט נענטער") להר סיני.

ד. המעמד ומצב של בני-ישראל בקריעת ים סוף מהוה הוראה לדורות, וכן גם לעבודה של הרבי בעל ההילולא, שהוא בעצמו עבד בעבודת הקודש מתוך מסירת נפש, וגם הנחיל זאת לכל אלו שהולכים בדרכיו¹³.

מיד בתחילת נשיאותו¹⁴ התחיל עבודתו בקודש מתוך מסירת נפש. היה זה ברוסיה בזמנים שחברי ה"יעווסקציע" סערו ("געבושעוועט"). ולקבל על

(11) פירקא דרבינו הקדוש - בבא דארבעה אות נא. וראה ירושלמי תענית פ"ב ה"ה. מכילתא (ותיב"ע) עה"פ פרשתנו (בשלח) יד, יג"ד. יל"ש שם רמז רלג (בתחלתו). וראה גם תורת מנחם - הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' שג ואילך. וש"נ.

(12) משפטים כג, ב.

(13) וגם אלו שיתחילו לעשות כן מכאן ולהבא (מהנחה בלתי מוגה).

(14) שאז היתה נתינת מקום לכו"כ דרכים, טענות וביאורים, שעדיין אין שייכים לזה, ולא קיבל על עצמו וכו', ואעפ"כ כו' (מהנחה בלתי מוגה).

ובמילא לא נכנס לחקירות ושקלא וטריא אם במקרה כזה צריך על-פי דין למסור נפשו, אם לאו. כיוון שאינו מתעסק בעניין מסירת נפש; התעסקותו היא בהפצת והחזקת היהדות, ואודות דברים אחרים אינו חושב, שום דבר אינו עוצר אותו מעבודתו. ולכן גם אינו מתפעל מהכתות השונות שישנם בבני-ישראל. כל הטענות אינם נוגעים לו. הוא יודע אך ורק דבר אחד - שצריכים לילך ולהתקרב להר

הנפש של רבי עקיבא למסירות הנפש של אברהם אבינו:

רבי עקיבא שאף וחיפש את העניין של מסירת נפש, כאומר²⁰ "מתי יבוא לידי ואקיימנה"²¹. מה שאין כן אצל אברהם אבינו לא היה עניין מסירות נפש עבודה בפני עצמה. ענינו היה - "ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם"²², "אל תקרי ויקרא אלא ויקריא"²³, היינו, שעשה שהזולת יכריז, שכולם יכריזו - לא "א-

לא מצינו דין שצריך לדרוש מהזולת מסירת נפש כזו. . הנה במה דברים אמורים, כאשר לא מרגישים שישנה שליחות מלמעלה

סיני. אלא מאי, יש באמצע ים - קופץ הוא לתוך הים. אלא מאי, מה יהיה לאחרי כן - הרי זה עסקו של הקב"ה, ואין זה נוגע אלי²⁶; הוא צריך לעשות את שלו - לילך ולהתקרב להר סיני.

1. זוהי ההוראה שבעל ההילולא מסר לנו, לכל אלו שצריכים להתכונן לגאולה העתידה²⁷:

26 כלומר: לא כמו הרן, שהמתין עד שראה שהשליכו את אברהם לכבשן האש ולא נשרף, ואז הלך גם הוא בכבשון שייעשה לו נס (פרש"י נח יא, כח) - שאז אין עושים לו נס (פרש"י אמור כב, לב), אלא כפי שהי' אצל נחשון, שקפץ לתוך הים מבלי לידע מה יהי' אח"כ, - שהרי כאשר עומדים בשיעור דיום זה, עדיין לא יודעים אם הים יקרע אם לאו (ענין זה יתברר רק בשיעור דמחר) - שכן, מה שיהי' אח"כ אין זה הענין שלו, אלא הענין של הקב"ה, ובלשון חז"ל (ברכות יו"ד, סע"א): "כבשי דרחמנא" (מהנחה בלתי מוגה).

27 ובהקדמה - שלעתיד לבוא תהי' בקיעת הנהר "לשבעה נחלים" (ישעי' יא, טו), היינו, לשבעה דרכים, שדרכם ילכו כל שבעת הנרות ד' מנורת זהב כולה, שהם כל בני-ישראל (ראה לעיל ס"א (בגוף השיחה)), - שזהו החילוק שבין הגאולה העתידה להגאולות שלפנ"ז (לכד יציי"מ שקודם מתן תורה), שהגאולות שלפנ"ז היו לאחריהם גלות, ובמילא לא נגאלו כל בני-ישראל, משא"כ הגאולה העתידה תהי' גאולה שלימה שאין אחרי' גלות (ראה מכילתא פרשתנו (בשלח) טו, א. ועוד), ובמילא יצאו מהגלות כל בני-ישראל (ראה לקו"ש ח"א

ל העולם", שאלקות ועולם קשורים זה בזה אבל הם בכל זאת שני דברים, אלא "א-ל עולם", שזהו רבר אחד²⁴ - "אין עוד מלבדו"²⁵.

זו היתה עבודתו של אברהם אבינו. הוא לא חיפש מסירת נפש, אלא, אם היתה נדרשת מסירת נפש בשביל עבודתו, היה מוכן לכך. כאשר השליכוהו לכבשן האש - לא היה על זה שום מניעה, ולו רק למלאות עבודתו ב"ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם". ובאופן כזה היתה גם הנהגת בעל ההילולא. הוא לא היה להוט אחר מסירת נפש, לא זה היה ענינו. הוא היה להוט אחר "ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם", להפיץ תורה ומצוות ופנימיות התורה עם מנהגיה והדרכותיה. זה היה ענינו, ובשביל עניין זה לא נרתע משום דבר, ועבד עבודתו עד כדי מסירת נפש ועד בכלל.

(20) ברכות סא, ב.

(21) ועד"ז מצינו במגיד מישרים (נסמן בלקו"ש חכ"א ע' 176) אורות הבית-יוסף, שכאשר הובטח לו שיזכה למסור נפשו, "לאתוקרא על קדושת שמי' רבא" - הי' שמח; וכאשר המגיד אמר לו שמצד איוה ענין שעשה שלא כדבעי נטלו ממנו זכות זו - הצטער ונפל ברוחו כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(22) וירא כא, לג.

(23) סוטה יו"ד, סע"א ואילך.

(24) ראה תורת מנחם - התוועדויות ח"ב ע' 202. וש"נ.

(25) ואתחנן ד, לה.

העבודה שלנו היא לקיים: "אני נבראתי לשמש את קוני"28. העבודה שלנו היא - "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה"29.

זהו העניין שלנו, ומלבדו לא נוגע לנו שום דבר. וזה שישנם כתות שונות בעלי סברות שונות וגם משונות, זה צועק ניתנה ראש ונשובה מצרימה, זה צועק שצריך לערוך מלחמה, וזה צועק שצריכים לברוח למדבר - הרי כיוון שאין זו הדרך להתקרב לקבלת התורה, אין זה הדרך שלנו.

ענייננו הוא - לילך לקבלת התורה, שהרי הקב"ה הוא "נותן התורה", לשון הוה"30. וזאת עשה ללא חשבונות. אם יש באמצע ים - מהיכי תיתי, גלך בים. אם יש באמצע הר - נבקע את ההר. הולכים אנו לקבלת התורה, להתאחד עם הקב"ה.

וכאשר הולכים לקבל את התורה ללא חשבונות - אזי "ה"31 ילחם לכם ואתם תחרישון"32.

ז. וכשם שמצינו גבי נחשון, שזכה להיות ראשון הנשיאים להקריב ולחנך את המשכן³³, להיות "ושכנתי בתוכם"34 - כמו כן צריך כל יהודי להעמיד את עצמו בתור נחשון.

ואז יקום מה שכתוב בתיקוני זהר³⁵ שכאשר ימצא יהודי אחד כדבעי (שם נאמר הלשון "צדיק", והרי "ועמך כולם צדיקים"36), יביא הוא את משיח, ויקבל את פנימיות התורה שיגלה משיח.

ועלידי זה נבוא ל"אז ישיר"37, "מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה"38 - שיקויים היעוד³⁹ "הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם, והרבי בעל ההילולא יוליכנו לקראת משיח בחסד וברחמים.

(מהתועודות יו"ד שבט ה'תשט"ו.)

'תורת מנחם - התועודות' תשט"ו חלק ב (טז), ע' 45-50)

בשלימות, בה בשעה שבלעו"ז "לא נשאר בהם עד אחד" (שם, כח).

ולא זו בלבד שנעשית בקיעת ים סוף שבו צריכים בני ישראל לעבור עתה, אלא עוד זאת, שנבקעו כל המימות שבעולם (פרש"י שם, כג), שלכן אפילו "יושבי כנען" "תפול עליהם אימתה ופחד" (שם טו, טז), היינו, שאע"פ שארץ כנען היתה מדינה רחוקה מארץ מצרים, שביניהם הפסיק ה"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב" (שרומז על ג' קליפות הטמאות (ראה ל"ת וסה"ל להאריזו"ל עה"פ עקב, ח, טו)), מ"מ, לא הפסיק הדבר על הפעולה דקריעת ים סוף, וגם יושבי כנען ראו שנבקעו כל המימות שבארץ כנען בגלל שנחשון בן עמינדב קפץ לים סוף מתוך מסירת נפש! (מהנחה בלתי מוגה).

(33) ראה במדב"ר פי"ג, ז.

(34) תרומה כה, ח.

(35) כ"ה במאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג. וראה זהר חדש ס"פ נח (כג, ד).

(36) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.

(37) פרשתנו (בשלח) טו, א.

(38) מכילתא ופרש"י עה"פ. סנהדרין צא, ב.

(39) ישעי' כו, יט.

בתחלתו. ושי"ג), כל שבעת הסוגים שבבניישראל, ולכן, יודע יהודי שעליו להדליק את נשמתו, ולהדליק את כל שבעת הנרות שכולם יתחילו להאיר - להתקרב להר סיני, ולקבל את "אנכי ה' אלקיך" באופן שיהי' נשמע מכל ד' רוחות (פרש"י יתרו כ, ב. שמו"ר פ"ה, ט. תניא פל"ו).

וכיוון שכן, אין אצלו נפק"מ כלל אם דעת הרוב היא כמותו, וכמה כתות בלעדו יש בין בניישראל; הוא צריך לעבור את עבודתו (מהנחה בלתי מוגה).

(28) משנה וברייתא סוף קידושין - ע"פ גירסת הש"ס כת"י (אוסף כת"י של תלמוד הבבלי, ירושלים, תשל"ד). וכן הובא במלאכת שלמה במשנה שם.

(29) אבות פ"א מי"ב, ומפרשים שם.

(30) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תזריע כג, א. ובכ"מ.

(31) פרשתנו (בשלח) יד, יד.

(32) והיינו, שכאשר ישנו יהודי שמכריז "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", וכדאיתא בזהר (ח"ב מז, ב) "לא תתערוך מידי", כי אם להמשיך לילך בדרכו, מבלי הבט אם באמצע ישנו ים או נחשים ועקרבים וכיו"ב - הנה עי"ז נבקע הים, וכל בניישראל ניצולים ומקבלים את התורה

זקוקים לתחיית המתים כפשוטה, על-ידי "משה" שבדורנו

גאולה ותחיית המתים ברוחניות אינה מספקת

התחלת השירה היא "אז ישיר משה ובניישראל", וסיימה "תביאמו ותטעמו וגו'", "ה' ימלוך לעולם ועד" (לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו). והיינו, ששירה זו כוללת החל מהשירה הראשונה בקריעת ים סוף, ועד להשירה העשירית, "שירו לה' שיר חדש", בגאולה העתידה.

וכמובן גם מדרשת חז"ל על הפסוק "אז ישיר משה גו'", "שר לא נאמר אלא ישיר (משמע לעתיד), מכאן לתחיית המתים מן התורה", היינו, שבשירת הים מרומזת השירה דלעתיד לבוא, לאחרי תחיית המתים. ומובן, שלא מספיק עניין הגאולה ותחיית המתים ברוחניות, אלא צריך להיות גאולה ותחיית המתים כפשוטם, כמדובר לעיל שיש צורך בעניינים פרטיים כפי שבאים בעולם, ובאופן שהעולם נעשה דירה לו ית', ובמילא יש צורך בגאולה ותחיית המתים כפשוטם.

ישנו אמנם עניין הגאולה ברוחניות, על דרך הסיפור הידוע בנוגע להדפסת ה"ליקוטי תורה" (פרסום פנימיות התורה) בשייכות לעניין ה"קץ". אבל, למרות גודל העילוי שבהפצת המעיינות חוצה, הרי זה רק הכנה והקדמה וכלי, ואי אפשר להסתפק בכך, כיוון שעדיין חסר העניין העיקרי - גאולה כפשוטה מהגלות כפשוטו, שיהיה חירות אמיתית, לא רק "חירות מיצר הרע", אלא גם חירות משעבוד אומות העולם, שזהו חירות כפשוטו, גם עבור נפש הבהמית והגוף.

ועל דרך זה בנוגע לתחיית המתים:

עניין תחיית המתים ישנו גם ברוחניות - שזהו שאמרו רז"ל "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", ובפרט על-ידי לימוד תורתו, כמאמר רז"ל "אגורה באהלך עולמים... בשני עולמים... שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובכות כו".

ובכן: כל זה הוא אמנם טוב ("עס איז טאקע אַלץ גוט"), וטוב על-פי תורה, ופסק-דין בתורה, אבל אף-על-פי-כן, כדי שיהיה העניין המקוה של "תחיית המתים מן התורה", שהוא אחד מיסודות האמונה - צריך להיות "אז ישיר משה", ישיר לשון עתיד, על-ידי משה שבדורנו, נשיא דורנו, כאשר יקום היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר", והוא בתוכם ובראשם, ויוליכנו קוממיות לארצנו, מתוך "שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו", גאולה כגשם וגאולה ברוח, חירות מיצר-הרע וחירות משעבוד אומות העולם. וההכנות לזה - הפצת תורתו בפרט, והפצת המעיינות, ועד שיגיע גם ל"חוצה", היכן שנפגשים עם אומות העולם.

ועל-ידי זה פורצים את כל הגדרים ומדידות והגבלות, אשר, למרות מה שכתוב בזהר שצריך להיות משך זמן של ארבעים שנה בין עניין אחד למשנהו, הרי גם משך זמן של ארבעים שנה יכול להיות "כימים אחדים באהבתו אותה", "ברגע קטן", "בשעתא חדא וברגעא חדא", והוא יוליכנו קוממיות לארצנו, כפשוטו, למטה מעשרה טפחים, בגאולה האמיתית והשלימה.

(התוועדות יום ב' בשלח, יו"ד שבט ה'תש"כ. 'תורת מנחם - התוועדות' ה'תש"כ חלק א' (כו) עמ' 346-347)

כאשר ישא האומן את היונק

מה ערכן של שמועות • שלילת בר-מצווה לפני גיל שלוש-עשרה
ו'יחידות' באמצע שמחת בר-מצווה • סגולה לחתן כיצד להיות בעל-
הבית • דאגה ממפגשים בין יהודים לערבים • לקט יחידויות מענות
ועדויות, רובם בפרסום ראשון, בבואנו מיו"ד שבט, יום קבלת הנשיאות

לא פסיק פומיה..

כותב הרה"ת ר' ליפא שי' קורצוויל, מנהל סניף
צאגו"ח בקריית-מלאכי:

שמעתי עדות מהמזכיר הרה"ח הרה"ת הרב
י"ל שי' גרונר, שהרבי היה נוהג לחזור על הפסוק
"פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" כמה פעמים
(לעיתים פעמיים ולעיתים שלוש ואפילו ארבע)
כשהיה מתפלל בחדרו הקדוש.

וכמו־כן שמעתי מהרה"ח וכו' הרב ישראל צבי
שי' גליצנשטיין, ששם ליבו לכך שבכל שבת,
בשעה שהיו מולכים את ספר התורה מהבימה
לארון-הקודש, והרבי היה מסתובב לכיוון הקהל
ומביט על הספר תורה, היה ניכר שחוזר על הפסוק
הזה כמה פעמים.

כאשר יישא האומן את היונק

ביומנו האישי של המזכיר הרה"ח הרה"ת הרב

בשלהי חודש אלול תשכ"ה נאלץ תלמיד ישיבת
חב"ד מארץ-הקודש להגיע לארצות-הברית, בשל
סיבה אישית. הוא כתב לרבי על התלבטויותיו
בקשר למקום הלימודים, והרבי השיבו:

כשיבואו לכאן ההנהלות דתן[מכי] ת[מימים]
דמחונן לעיר ידבר אתם על אודות הסדרים דשם
ומקום שלבו חפץ יותר שם ילמוד.

דיאטה כיצד?

קטע מ'יחידות' של אחד מאנ"ש שי':
שאלה: הרופא אמר ל... שעליו להוריד במשקל
5 ק"ג.

כ"ק אדמו"ר: ...עניין זה צריך להתבצע
במתנינות - א) לא בהתלהבות, ב) אלא קמעה
קמעה.

אחרת (אם מורידים במשקל בכת-אחת) זה עלול
חס-ושלום להזיק לעצבים.

במקום ה'יחידות' - והרבי פתח ספר, כמדומה שהיתה זו גמרא או שולחן-ערוך, והחל ללמוד.

עמקות מבהילה ודיוק מפליא

כותב הגה"ח הרב יהודה לייב שפירא שי', ראש הישיבה הגדולה במיאמי, במכתב הסכמה לחוברת ביאור על מנהגי הרבי בקריאת התורה:

"מה שיצא - לכאר גדול הדיוק בכתבי רבינו נשיאנו כ"ק אדמו"ר בעניין זה, ומראה איך שמעט הכמות, דבריו המועטים של הרבי, כוללים הרבה איכות והרבה עמקות - לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא - היינו, שכן-הוא בנוגע לכל כתבי רבינו, שכשמעיינים בדבריו רואים עמקות מבהילה ודיוק מפליא.

"וכפי שאמר פעם גאון אחד, כשקיבל תשובה מהרבי על אחת מקושיותיו במסכת זבחים, והמענה כלל שורות ספורות בלבד שלצידם ציין כמה מראי מקומות. התבטא אותו גאון בזה הלשון: 'בשורות אלו האיר הרבי עיניי בכל סדר קדשים'".

כיצד יש ללמוד שיחות רבותינו

בהזדמנות מסויימת (שבת קודש פרשת ויקרא, ט' אדר שני תשכ"ה) התבטא הרבי:

..בכלל חושבים ששיחה די בקריאתה; אין מה להתבונן ולדייק. לדאבון לב, אפילו במאמרים אין מדייקים די, ומכל-שכן בשיחה - מסתפקים בקריאה שטחית, וחסרה התבוננות עיונית בתוכן ובלשון. אולם לאמיתו של דבר גם את השיחות יש ללמוד - וללמדן בעיון רב; להעמיק בתוכן ולדייק בלשון. שכן אף בשיחות יש תילי תילים של ענייני חסידות וגם עניינים הנוגעים לתחום הנגלה דתורה.

אין מקום לחגיגה עם היצירה

למה לא לערוך חגיגת בר-מצווה כמה ימים לפני מלאות שלושה-עשרה לחתן הבר-מצווה? - תשובה נפלאה לשאלה זו רשם הרבי כדלהלן:

ח"י שי' קרינסקי (קטעים ממנו התפרסמו לאחרונה בתשורה יום א' ב' מרחשוון ה'תשס"ח עמ' 25) אנו מוצאים על התעניינות הרבי בפרטי-פרטים בנעשה אצל בני משפחת המזכירים. הנה כמה דוגמאות:

יום ראשון כ"ה תשרי תשמ"ה

הודעתי ש... [=כלתין] תחי' נכנסה להבית-רפואה ללדת. ושאל באיזה בית-רפואה וכו' ובצאתו איחל שתלד בנקל ("זאָל זיין אויף אַ גרינגען אופן") ושיהיו בשורות טובות.

יום שני כ"ו תשרי תשמ"ה

הודעתי על-דבר לידת הנכר, שאל הזמן וכו', ושקיבל כבר הידיעה [=על-ידי הרבנית חיה מושקא ע"ה] שהיה הכול כשורה וכו'. ובירך אותי ואמר שאמסור בשורות-טובות תמיד כל הימים. שאל אם כבר ראינו את האם והתינוק וכו'.

יום שלישי כ"ז תשרי תשמ"ה

על הדרך סמוך לבית של כבוד-קדושתו התעניין בשלום כלתי, ועניתי. אמר בטח מורים לה [=הרופאים] לרדת וכו', ואמרתי בחיך. . . וחייך ואמר זאָל זיין צוגעזונט [=שיהיה לבריאות].

כשהטלית עדיין מונחת על כתפיו...

סח הרה"ת ר' יוסף-יצחק שי' גרונר, שליח הרבי בשרלוט קרוליינה, ארצות-הברית, בנו של המזכיר הרה"ח הרה"ת הרב יהודה לייב גרונר שי':

ליחס מיוחד זכו ילדי חברי ה"מזכירות" של כ"ק אדמו"ר. היה זה למשל ב'תספורת' שהרבי השתתף בה. הרבי רצה שהדבר לא יהיה בפרסום, ולכן נהגנו בזה בחשאי.

אני ואחי התאום (הרה"ת ר' מנחם מענדל שי', מראשי ישיבת תו"ת בקריית גת) באנו לחדרו של הרבי, הרבי גזז קצת שערות, ולאחר מכן העניק לנו מטבע של דולר.

בתור ילדים נודמן לנו לשחק במסדרון שלידי חדרו של הרבי, ולא פעם הבחנתי בדברים מיוחדים. לדוגמה, זכיתי לראות את הרבי לומד בחדרו. זה היה בחול-המועד. הרבי שב מתפילת שחרית, נכנס לחדרו ומיד התיישב ללמוד כשהטלית עדיין מונחת על כתפיו. הכיסא היה מונח בצד - לא

תורה עם דרך ארץ

בי"ז תשרי תשל"ו כתב הרבי לאחד:

כמוענתי מאז:

ע"פ [=על-פי] גילו צריך להנשא

(ובמילא צ"ל [=צריך להיות] ענין דפרנסה) ולכן לחזור לארץ [=ישראל] ולפעול בכיוון הנ"ל וכעצת הוריו שי' אזכיר ע[ל] הצ[יון].

סגולה להיות מלך בביתו

כותב הרב יהודה משה קלאפמאן:

קודם חתונתי בחדש אדר שני תשל"ל זכינו אני וזוגתי תחי' להיכנס לרבי לי'חידות'. שאלתי מכ"ק אדמו"ר כמה שאלות ואחת מהן היתה האם נכון לקיים המנהג שראיתי בספרים שהחתן ידרוך על רגל הכלה בשעת החופה.

ענה לי כ"ק אדמו"ר: בשביל מה צריך בכלל סגולות?! (וכמדומני שעשה גם תנועה של תמיהה), והוסיף ואמר: אם אתה תהיה בעל-הבית כמו שאתה צריך להיות [=קרי: ההנהגה תהיה בהתאם לשולחן-ערוך ודרישות תורת החסידות] אז ממילא [=באופן טבעי] אתה תהיה בעל-הבית! [ועוד] שזהו - ההנהגה לדרוך כו' - עניין בלתי צנוע!!

כ"ק אדמו"ר המשיך ואמר: "אם בכל זאת אתה רוצה סגולה אני אתן לך סגולה" - והורה לי להיכנס ל"חדר ייחוד" ראשון, ובאם אשכח (להיכנס ראשון בחדר ייחוד) אזי כשנגיע לדירה שלנו - אחרי החתונה - שאכנס ראשון.

תרומה לריהוט בית כנסת באשדוד

ב"ה, ראש חודש שבט, ה' תשל"ה

ברוקלין, נ.י.

לכבוד ועד עולי גרוזי[ה]

אשדוד

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבם מט"ו בטבת, בו כותבים שהולך ונשלם בנין בית הכנסת שלהם אבל

חגיגת בר מצוה ענינה (וזהו גם ה"רמיזא באורייתא" שלה) שנגאל מיצר-הרע (בראשית רבה פרשה נג, יו"ד). וביתר ביאור בזוהר חדש בראשית (טו,ד): ביומא דכשרן למעבד פיקודי אורייתא . . מתליסר שנין ולעילא דההוא יומא חובתא . . למעבד חדוותא דלבא כיומא דסליק לחופה - שעל-פי-זה פשוט שאין כל מקום לחגיגה ביחד עם היצר-הרע קודם שנגאל. מה-שאינ-כן מתליסר שנין ולעילא.

"יחידות" בעיצומה של סעודת בר-מצווה

באחת השנים כתב הרבי במענה לשאלות אודות בר-מצווה:

נהגו אנ"ש לאחרונה לחזור ד[יבור] ה[מתחיל] איתא במדרש תילים (נדפסה בהוספה בקונטרס "ב תמוז תש"ח. ועיי[ן] ש[ם] בהערה).

מתי הונהג לראשונה כנחלת הכלל שחתן בר-מצווה יחזור מאמר זה - קשה להשיב בדיוק. מענה חלקי יובא להלן.

במוצאי שבת הגדול תשי"ב התקיימה מסיבת בר-מצווה ב'זאל' (הקטן) של 770, לת' מרדכי קלמנסון. לקראת הבר-מצווה נכנס הנער אם אביו לי'חידות', האב שאל איזה מאמר כדאי שיחזור בנו בבר-מצווה? הרבי השיב: "אינני מבין מדוע (הצייבור) לא חוזרים על המאמר 'איתא במדרש תילים'. זהו מאמר שחותני חזר עליו, והרבי רש"ב חזר עליו".

בעיצומה של השמחה - שהתקיימה כאמור ב- 770 - נקראו חתן הבר-מצווה ואביו על-ידי הרב חודקוב להיכנס לי'חידות' אל הרבי. השעה היתה 23:30 הרבי ביקש מהחתן לחזור לפניו בעל-פה על המאמר ('איתא במדרש תילים'), החתן עשה כן. כמה שורות לפני הסיום עצר אתו הרבי באומרו: די לעייף אותך ('גענוג צו מאַטערען'). לפני כן ביקש אבי הנער מהרבי ליטול חלק בשמחה, אך הרבי ענה בחיוך קל - בניגון שהיה נשמע כהתנצלות: "עדיין לא הייתי בבית . . עדיין לא עשיתי הברלה . .".

עוד נצרך ריהוט וכו'.

אף-על-פי שאין אצלי קופה לכיוצא בזה, כי זה שייך לאנ"ש הנמצאים על אתר ולכללות אחינו בני-ישראל באה"ק ת"ו, אבל באופן יוצא מן הכלל ובהתחשב בגודל הענין וערכו, מצורף-בזה השתתפותי באופן סמלי.

ויהי רצון שיהי[ה] בית הכנסת גם בית המדרש בית תפילה וגם בית לימוד תורתנו הק[דושה], תורת חיים, ושיהיה בשני הענינים באופן דהו[ל]ך וגדל, וכדרשת חכמינו ז"ל (מגילה כו,א) - בית גדול שמגדלין בתורה ומגדלין בתפילה גם יחד, וגם על-ידי זה יחישו ויקרבו קיום העידן אשר עינינו תחזינה את בית ה' - זה בית המקדש, ואת בית המלך - אלו פלטרין של מלך (המשיח), ואת כל בתי ירושלים - כמשמען.

בכבוד ובברכה לבשוורת טובות בכל האמור.

מה הטריד את הרבי בפגישה עם ראש העיר?

סח הרה"ת ר' לייבל שילדקרויט מנהל מוסדות חב"ד שליח כ"ק אדמו"ר בחיפה:

בשנת תשמ"ג הגעתי לחצר הרבי לקראת י"ט כסלו, ונודע לי כי רב העיר, הרב אליהו שי' הכהן שאר-ישוב, וראש עיריית חיפה באותם ימים, מר אריה גוראל, שוהים בניו-יורק. הרב שאר-ישוב ביקש להיכנס ל'יחידות', ובקשתי ממזכירי של הרבי לאפשר את קיומה של 'יחידות'. הוספתי, כי אני מביא עמי גם את ראש העיר, אף שהוא לא ביקש להיכנס ל'יחידות'. הפתעתי היתה רבה כשהמזכיר הודיעני כי הן הרב והן ראש העיר יזכו ל'יחידות'.

למחרת י"ט כסלו זכה מר גוראל להיכנס אל הרבי ל'יחידות'. הוא שמח על הזכות שהוענקה לו. בסך-הכול היו לו שורשים עמוקים וילדות בוורשה, ואחרי-כך יצק מים על-ידי האדמו"ר מפיאסצנה, בעל חובת התלמידים הי"ד. הוא שהה כשעתיים ב'יחידות' והרבי שוחח עמו בנושאים רבים. בדרך כלל מיעט לספר על מה ששמע, אך במשך השנים נפלטו מפיו שביבים אחדים.

בין השאר סיפר, כי הרבי דיבר עמו על אחד

הנושאים החשובים ביותר לעיר חיפה. בחיפה קיים 'בית הגפן'. במקום מתקיימים מפגשים בין יהודים וערבים, ופרנסי העיר התפארו תמיד על היות המקום דוגמה ל'דו-קיום' משותף רחמנא-ליצלן. הרבי היה מאוד מודאג מכך והתעניין אם כתוצאה ממפגשים כאלה צמחו 'נישואי תערובת'. אריה גוראל ענה בשלילה. כמו-כן ביקש ממנו הרבי לבצע שליחות מסוימת - סודית - בתוככי מפלגת העבודה.

לימים זכה לעוד שיחה ארוכה עם הרבי במהלך חלוקת השטרות לצדקה.

לקראת י"א ניסן תשמ"ג כתב גוראל לרבי:

"21 במארס 1983

כב' הרבי מלובכיץ שליט"א

עם הגיעך לגיל 81, קבל נא מלוא ברכותי לאריכות-ימים ושנים טובות לנהל את דת ישראל עד ביאת גואל צדק".

כאן הוא מזכיר את פגישתו עם הרבי (באותה שנה) "מאז שובי ארצה מעלה אני תמיד את זכר פגישתנו והשיחה החמימה אשר נתנה לי הרבה רגעי מחשבה ורוממות רוח.

בברכה,

אריה גוראל

ראש העיר חיפה".

ועל השמועות

סח המזכיר הרה"ח הרה"ת הרב ירחמיאל בנימין הלוי שי' קליין:

ידועה דעתו של הרבי שאין לסמוך על שמועות שנאמרו בשמו. בעניין זה ברצוני לספר עובדה הזכורה לי בבירור:

פעם אחת, כשהתקיימה 'יחידות', עבר הרב חודוקוב במסדרון ושמע איש נכבד, ששעה קלה קודם לכן שהה ב'יחידות', יושב ומספר לבחורים על מה שוחח עמו הרבי ב'יחידות'.

אחד הבחורים נקרא לרב חודוקוב והוא ביקשו להעלות על הכתב את כל אשר שמע מאותה אישיות. הבחור מילא את הבקשה.

הרשימה הוכנסה לרבי והרבי רשם על גבה: "להד"ם" [=לא היו דברים מעולם].

פרשת בשלח

ובני־ישראל יוצאים ביד רמה (יד,ה)

ביד רמה - בריש גלי (אונקלוס)

מובא בספרים, שבמילה "בריש" רמוזים שמותיהם של רשב"י (רבי שמעון בר יוחאי), האריז"ל (רבי יצחק בן שלמה), והבעל-שם-טוב (רבי ישראל בעל שם).

וביאור הדבר: ידוע שהתגלות פנימיות התורה היא הכנה והקדמה לגאולה העתידה, וכמו שכתוב בזוהר (ח"ג קכד) שעלידי ספר הזוהר יצאו בני־ישראל מהגלות ברחמים. לכן שלושת הצדיקים האלה, שכל אחד ואחד מהם פעל רבות להפצת פנימיות התורה בעולם - שמותיהם רמוזים במילת "בריש", המדברת על היציאה מהגלות, ביד רמה.

במילה זו רמוזים גם שמו של כ"ק אדמו"ר הרי"צ (רבי יוסף יצחק בן שלום, או רבי יוסף יצחק בן שטערנע שרה), שכן הוא גילה והפיץ את תורת החסידות בכל העולם, בשפות שונות ובאופן המובן אפילו לאנשים פשוטים.

(ליקוטי־שיחות כרך ג, עמ' 872)

והנה מצרים נוסע אחריהם (יד,י)

משל לאדם שהוא בעל ייסורים, וכדי להיפטר מייסוריו משנה את מקומו והולך למקום אחר, כלום על-ידי שינוי המקום ייפטר מהייסורים! הלא ברור שלכל מקום שילך, הייסורים ילכו עמו! אלא העצה להיפטר מייסורים היא להתפלל לה' יתברך, שיסיר ממנו את הייסורים.

זהו שאמר הכתוב: "והנה מצרים נוסע אחריהם... ויצעקו בני־ישראל אל ה'" - כאשר בני־ישראל ראו את מצרים רודפים אחריהם ועדיין אינם נפטרים מהם, הבינו שלא היציאה ממצרים עצמה תצילם מיד פרעה ועמו, אלא התפילה לה' יתברך היא שתביא להם תשועה והצלה.

(כתר־שם־טוב עמ' 28)

מה תצעק אלי, דבר אל בני־ישראל וייסעו (יד,טו)

באותה שעה לא היו בני־ישראל ראויים לנס מצד הקב"ה, כי לא היו בידיהם שום זכויות. לכן התפללו שהקב"ה יעשה את הנס למענו יתברך - לפרסם ולהודיע את שמו בעולם.

על כך השיב להם הקב"ה: "מה תצעק אליי". כלומר, מדוע אתם מבקשים שאעשה את הנס למעני; אמנם אין לכם זכות מצד עצמכם, אך יש לכם זכות אברהם אביכם, ובזכותו אני עושה לכם נס - "דבר אל בני־ישראל וייסעו!"

וכראיתא במכילתא שקריעת ים־סוף היתה בזכות אברהם אבינו. באברהם אבינו נאמר (בראשית כב) "וישכם אברהם בבוקר" וכאן נאמר "לפנות בוקר".

(אור־תורה)

מימינם ומשמאלם (יד, כב)

יש שני סוגי ניסיונות – ניסיון העושר וניסיון העוני. ניסיון העושר הוא, שלמרות עושרו של האדם לא יגבה לכו אלא יזכור תמיד שהכול בא לו מאת ה'. ניסיון העוני הוא, שחרף עוניו ודוחקו יישאר נאמן לה' ולתורתו.

זהו שרמזו הכתוב: "והמים להם חומה" – המים הגנו על ישראל, "מימינם" – גם מניסיון העשירות, וגם "משמאלם" – מניסיון העניות.

(ליקוטי שיחות כרך ב, עמ' 525)

* * *

"ימין" רומז לעבודה בקו החסד (נתינת צדקה, הכנסת-אורחים וכו').

"שמאל" רומז לעבודה בקו הגבורה (כפיית עצמו לדבר מצווה וכו').

על האדם לעבוד את ה' בשני הקווים כאחד: קו החסד וקו הגבורה. אין הוא יכול להסתפק בעבודה בקו אחד בלבד, כי ייתכן שעבודתו זו נובעת מחמת נטייתו הטבעית לצד זה או לצד הנגדי. אך כשעבודתו בשני הקווים יחדיו, מוכח שעבודתו היא מצד ציווי הבורא ולא מחמת טבעו.

(ליקוטי שיחות כרך ג, עמ' 969-970)

נורא תהילות עושה פלא (טו, יא)

משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם, גדול ונישא, שכנה הרבה מדינות גדולות ונצורות וכבש ארצות רבות; הייתכן לשבחו על שכבש עיירה קטנה?! והלוא שכח זה – ביזיון הוא למלך, והאדם המשבחו בכך מתחייב בראשו!

זהו שאמר הכתוב: "נורא תהילות" – הרי זה נורא מאוד להלל את ה'. אנו יראים להללו שגדולתו מתבטאת בבריאת העולמות, שהרי הוא "עושה פלא" – ה"פלא" הגדול – רק "נעשה" על-ידו.

"עושה פלא" – כי מה שנראה בעינינו כדבר פלא ומופלא ("פלא" רומז לבחינת החכמה המופלאה מגדר התלבשות בעולמות), הרי לגביו יתברך הוא רק בבחינת עשייה בלבד ("עשייה" – היא הדרגה הנחותה ביותר, המסמלת בין השאר את עולם העשייה הגשמי).

זאת ועוד:

גם השבח שכל העולמות אינם תופסים מקום כלל לגביו יתברך – גם הוא בבחינת "נורא תהילות". וכמשל האומר על אותו מלך אדיר וגדול שעיריה קטנה זו שכבש – בטלה אליו וסרה למשמעתו. ומה שאנו בכל-זאת מהללים ואומרים "קדוש" וכו' – הרי זה רק לגבינו, שהעולם נראה 'יש' ומציאות ובעינינו זהו שבח גדול. אך, ח"ו, לא לגבי הקב"ה.

(אור-התורה שמות כרך ב עמ' תקנד)

צא הילחם בעמלק (יז, ט)

שתי מלחמות היו לבני-ישראל בצאתם ממצרים בדרך לקבלת התורה: מלחמת פרעה (לפני קריעת ים-סוף) ומלחמת עמלק. במלחמת פרעה נאמר (שמות יד): "ה' יילחם לכם" ואילו במלחמת עמלק נאמר: "וצא הילחם בעמלק".

מה הטעם לשינוי זה?

פרעה לא מנע את בני-ישראל מללכת להר סיני (אלא הוא בא אחריהם) – על כן ה' הוא שנלחם בו. לעומת-זאת, עמלק התייצב כנגד בני-ישראל וביקש לעכב את הליכתם לקבלת התורה בהר-סיני – לכן נצטוו ישראל להילחם בו. בשעה שיש מונע ומעכב לקבלת התורה, יש לצאת למלחמה כדי לבטל את המונע ומעכב מלקבל וללמוד תורה.

(ליקוטי שיחות כרך א עמ' 144-145)

שירת נשים / תפילה בקול / דיני מזוזה וברכות

שירת נשים

כיוון שכיום נושא הצניעות לגווניו צריך חיזוק גדול, הננו לפרסם בזה מענה של הרבי במכתב מדר' מנחם-אב תשל"ג.

ומעשה שהיה כך היה (מפי הנמען שי):

בקיץ תשל"ג, בעקבות פעילות נמרצת להפצת היהדות בקמפוס בירושלים, על-ידי הרב יוסף שי' קרופניק, הוצע בתיאום עם הסוכנות היהודית, שכל הסטודנטים היהודים המבקרים בירושלים בקיץ (בחודשים יולי-אוגוסט), יזכו לביקור מודרך בעיר העתיקה, וחלק מרכזי בזה תהיה התוועדות שתיערך עבורם ב'בית חב"ד' שבבית-הכנסת ובית-המדרש 'צמח צדק', למשך כשעה-שעתיים.

התכנית היתה, שהצעירים והצעירות יישבו בטורים נפרדים, ללא מחיצה. בשירה היו אמורים להשתתף רק הצעירים, ואילו הצעירות יסתפקו במחיצת-כף. הסיכוי לקרבם ליהדות (כ-7,000 נפש) היה גדול, אך מאידך היה חשש שמא הצעירות לא יפעלו לפי התכנית, וגם הן ישירו.

הרב אשר-לעמיל שי' כהן נתבקש לשאול כיצד לנהוג, והוא פנה בשאלתו אל הגאון הרה"ח ר' שלמה יוסף זווין ע"ה. הרב זווין חך בדעתו ולא הגיע לידי פסק, וביקש מהרב א"ל כהן לשאול מה דעת הרבי בנדון. הרב כהן אמר "מי אני שאשאל שאלה כזאת מהרבי?!", ואז הציע הרב זווין שהרב כהן יכתוב זאת לרבי בשמו.

בתשובה, הגיע המכתב המצורף-בזה (בעמוד הבא) - ומשמעותו היא, שהרבי לא סמך כלל על ההבטחה שהצעירות לא ישירו (מה שאין כן במקומות שהרבי הורה לילדים לשיר, כאשר באולם היה גם אזור של בנות, היה הדבר בנוכחות הרבי וכדומה, ולא היה החשש הזה), והעדיף לבטל לגמרי את כל העניין.

לא להשתיק!

שמעתי מאחד מאנ"ש, שהיה נוכח בתפילת הרבי כשעמד שליח-ציבור בשבת-קודש ו' תשרי ה'תשנ"ב, ואז (כתמיד) ניגן הקהל במוסף את 'הוא אלוקינו' בפעם הראשונה, ובפעם השנייה התחילו שוב לנגן, והשתיקו זאת, כי רצו לשמוע את הרבי (וכפי שהיה בכל השנים הקודמות, שהרבי ניגן לכבוד בפעם השנייה), אבל הרבי סימן בידו לקהל לחזור ולנגן.

וראה תגובת הרבי כנדרס ב'שיחות קודש - תשנ"ב' בלה"ק, סוף עמוד 594 (משיחת ש"פ בשלח. כפי שמסר לי הרה"ח ר' מיכאל שי' זליגסון, היתה זו תגובה על מה שביו"ד שבט שחל באותו שבוע השתיקו את הקהל כדי לשמוע את הרבי מתפלל):

"וכאן המקום לעורר אודות 'מנהג פרוע' (א' ווילדער מנהג), שלמרות היותו מנהג שהונהג כבר כהנהגה וסדר קבוע, הרי הוא פרוע:

כהן - ירוח"ו

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, ד' מנ"א חשל"ג
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בז"צ
פנה' אשר לעמיל שי' הכהן

שלום וברכה!

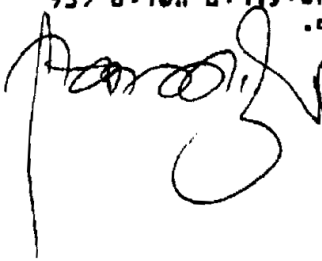
בתמהון גדול קראתי שאלחו במכתבו מיום יז' תמוז
-יהפך לששון ולשמחה- בנוגע לשירת נשים-

שפס"ד ברוב לאיסור-בש"ס ופוסקים.

הפ"נ שבמכ" יקרא בעת רצון על ציון כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ די"ע.

בטח משחתך (וישחתך ביחר שאח) במבצע הפליין.
וה' יצליחם.

ובטח שומר הוא השלשת השיעורים השונים לכל
נפש בחומש תהלים והניא הידועים.

בברכה

תשובת הרבי על שאלה אם לקיים אירוע שבו הקהל שר, כאשר באולם יושבות נשים וסביר להניח שגם הן ישירו

ישנם כאלה, שבשעה שיהודי ניגש להתפלל לפני התיבה - הנה לא זו בלבד שהם עצמם מתפללים בלחש דווקא, ועד שבקושי יכולים הם לשמוע את תפילת עצמם ("קוים וואָס זיי אַליין הערן וואָס זיי זאָגן"), אלא עוד זאת, שבאם ישנו יהודי מסוים הרוצה להתפלל בקול (באופן של "שירה") - הם מתחילים מיד 'לעשות' שאַ שאַ... כדי להכריחו להתנהג גם-כן כמוהם!

ובכן, עליהם לדעת, שאפילו באם "מנהג" זה יש לו יסוד, אין זה ממנהגי חב"ד!... וכפי שמצינו שאדמו"ר הזקן היה מתפלל דווקא בקול, ומתוך "שירה", ועד שאחד הניגונים הידועים לאדמו"ר הזקן הוא על-סמך שכך שמעו ממנו בשעת התפילה (ראה ספר הניגונים ח"א עמ' מה ואילך). ועל-דרך-זה ברכותינו נשיאינו שלאחריו, ממלאי מקומו. ומזה יש ללמוד, כאמור, שהתפילה צריכה להיות דווקא מתוך שירה ושמחה, בקול רם."

ללפת בו את הפת בלא ברכה? ואם היא הביאה לחם? שתייה?

תשובה: לחם וכן מאכלים הבאים מחמת הסעודה, כגון סלטים ובשר ודגים, ואף שתייה קלה - אין צריך שתהיה דעתו עליהם מתחילה, אלא הם בטלים לסעודה וללחם שבה, ולכן אפשר לאוכלם גם אם לא היתה דעתו עליהם מתחילה (ראה סדר ברכת הנהנין פ"ד ה"א וה"ז).

ד) שאלות בעניין זיתים:

האם חייבים ליצוק שמן זית על זית? האם זית כתוש פטור (כי כבר הוציא שמנו)? האם זית מבושל פטור (כי כחש כוחו)? האם מקפידים שלא לאכול יותר משישה זיתים ביום?

תשובה: בגמרא (הוריות יג, ב) אמרו שהרגיל בזיתים משכח תלמודו, ובהמשך אמרו ששמן זית משיב את תלמודו. בזיתים מלוחים, כבושים ומבושלים נחלקו הדעות. גם באכילת זיתים עם שמן-זית נחלקו הדעות ('שמירת הגוף והנפש' סי' ה, וש"נ), וכנראה לכן בהצטרף שניהם נהוג להקל.

לא נזכרה קולא בזיתים כתושים. לא ידוע לי על הקפדה שלא לאכול יותר משישה זיתים ביום.

ה) שאלה: האם מברכים ברכה אחרונה על שתיית תה? קפה? קולה קרה? וודקה? [כשלא שתו רביעיית בכת אחת]

תשובה: מי ששתה רביעיית חייב בברכה אחרונה. יש פוסקים שצריך לשתות רביעיית ב"כדי שתיית רביעיית" שהוא זמן קצר מאוד, ולשיטה זו כמובן אין מברכים על הנ"ל ברכה אחרונה (אלא אם כן שותים עוד רביעיית בזמן קצר או אוכלים עוד כזית ממזון מוצק כדי להתחייב), אבל אדמו"ר הזקן (סדר ברכת הנהנין פ"ח ה"ו, וראה בביאור הרב גרין שם) פוסק שמספיק אם שתו זאת ב"כדי אכילת פרס", שהוא לדעה המקטינה שלוש דקות.

עד כאן הידוע. ובבקשה ממי שנכח אז או שיש תחת-ידו רשימות-יומנים מאותו זמן, לדעת עוד פרטים בזה.

ואכן, מאז ואילך הונהג בכל בתי-כנסת חב"ד ששרים 'הוא אלוקיננו' פעמיים (בפעם השנייה רק את המנגינה, בלי המילים), והש"ץ רק מסיים את המילים האחרונות. וזאת אף-על-פי ש'הוא אלקינו' שייך במקורו רק לש"ץ, ולמעשה מאז אין שומעים אותו כלל. ואולי הוא בהתאם לפסק אדמו"ר הזקן בשולחנו (סי' קכה סו"ס א), שאם כל הציבור אומרים דבר שבקדושה יחד עם הש"ץ, אף שאין אומרים זאת מילה במילה, רשאים לומר כן, עיין שם.

דיני מזוזה וברכות

א) שאלה: פתח כניסה לחדר החייב במזוזה שהפתח גבוה מאוד, כך שאם יקבעו את המזוזה בתחילת השליש העליון, המזוזה תהיה במקום גבוה מאוד. איפה לקבוע?

תשובה: לפי הנהגת אדמו"ר מהורש"ב בביתו ברוסטוב - יש לנהוג כהפוסקים לקבוע בשליש העליון, אף שהמיקום גבוה מאוד (ראה 'מזוזה בפתח גבוה', הרב רסקין מלונדון, ב'התקשרות' גיליון תמ עמ' 16, וש"נ).

ב) שאלה: האם מברכים על קביעת מזוזה בבית-כנסת?

תשובה: קובעים ללא ברכה. בבית-הכנסת נפסק בשולחן ערוך (יו"ד רפו, ג) שפטור, ובבית-המדרש (שם ס"י) נפסק לקבוע מספק ללא ברכה.

* * *

ג) שאלה: אדם בירך 'המוציא', ובמהלך הסעודה כנסה אשתו ו'סלט חצילים' בידה. האם אפשר

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בשלח

י"ב בשבט, שבת שירה

שחרית. קריאת התורה¹: נוהגים לעמוד בעת קריאת השירה².

* בבית חיינו נוהג לנגן ב"והמים להם חומה) מימינם ומשמאלם" הראשון (יד, כב) כמו בסוף פסוק רגיל, ובשני (יד, כט) כמו לפני "חזק", וכן בתיבות "ובמשה עבדו" (יד, לא). בשירה עצמה

1 לכאורה, מי שלא הספיק לעלות לתורה בשבת שעברה (כהוראת הרב), יוכל לעלות כהשלמה בשבת זאת, שהרי הרבי מסיים במכתבו שהובא בגיליון הקודם: "...ימשיכו בכל הנ"ל [אף שבפשוטו כוונתו שם להוסיף, ולא להשלים] בימים אשר אחרי היארצייט, ובפרט ביום הש"ק שלאחריו, מה גם שבכמה מאג"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בקשר לב' ניסן (ח"א עמ' שצ. תנג) הורה לכתחילה לעלות לתורה באחת משתי השבתות - שלפניו ושלאחריו (תודה להרב מנחם-מענדל שי' רייצס, קרית גת).

מאיך, בשיחת ש"פ בא תשמ"ח (מוגה, התועודויות ח"ב עמ' 268 הערה 2) כתב הרבי: "בנוגע לשאר המנהגים הקשורים עם הכנות ליארצייט (כמו הוספה בלימוד התורה, בנתינת הצדקה וכיו"ב) אפשר להשלימם, ופשיטא לקיימם, גם בימי השבוע שלאחר השבת; אבל העליה לתורה שייכת דווקא לשבת שלפני היארצייט (וי"ל - מפני שמיניה מתברך היארצייט), וצע"ג באם אפשר להשלימו בקריאת שני וחמישי הבא, ובפרט שהוא בפרשה אחרת, בנדון דידן - פ' בשלח (ואף אם תימצא לומר שהעליה בשבת יכולה להיות בקריאת התורה ותפילת מנחה (שהיא בפרשת בשלח), מכל מקום הרי זה חלק משבת פרשת בא (בנדון דידן). עכ"ל וצ"ע.

2 ספר המנהגים עמ' 31. לוח כולל חב"ד. בדרך-כלל כשהרבי היה עומד בקרה"ת, הפנה פניו אל הס"ת מ"ויושע" מתחילת או מאמצע הפסוק לערך (לא היתה קביעות בזה) ועד גמר שירת מרים; וכן עמד בין שני אלה החל משנת תשל"ח מאז שהחל לשבת בקרה"ת.

(פרק טו) מנגנים בכל מקום שבו מוזכר שם ה': פסוקים א"ג. ו. יא. טזיט. ובשירת מרים (טו, כא): "שירו לה'... בים" וכן ב"נהלת בעוז אל נווה קדשך" (טו, יג).³

* בשירה, בפסוק (טו) "מקדש ה' כוננו ידיך", יש לקרוא ברור את הזקף-גדול שבתיבת 'מקדש', ולהפסיק מעט אחריה, כדי שלא ישתמע שמדובר ב"מקדש ה'" אלא במקדש שאותו כוננו ידי ה'.

* קוראים⁴ בסוף הפרשה: "תמחה את זכר", ואחר-כך "זכר" עמלק", הן בשביעי והן במפטיר [בדבר שלילת 'הכאת עמלק' כבר נתבאר ב'התקשרות' גיליון קט"ו].

הפטרה: "ודבורה אשה נביאה... ארבעים שנה"

3 כן הוא בהקלטת קרה"ת של הבעל-קורא, הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה.

4 אדמוה"ז היה קורא בתורה את שירת הים בנוסח-טעמים מיוחד, השונה מנוסח הקריאה דכל השנה וגם משאר השירות שבתורה, וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש בן הצמח-צדק, שלימד זאת להרה"ק הרז"א אחי אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (לקוטי דיבורים ח"ב עמ' 460. וראה בסה"ש תש"ו ע' 38, ובלה"ק בס' תולדות אדמוה"ז ח"ד עמ' 1070).

4 שם, ובמנהגי פורים בעמ' 72. וראה שם הערת הרבי בארוכה.

5 כמובן, יש לדייק לקרוא את הטעם 'מונח' בשתי הפעמים. הקורא בתורה וטעה בתיבה אחת, רגילים בין אנ"ש לחזור רק על התיבה המוטעית, כמו כאן בניקוד תיבת "זכר" (ואין חוששים שישמע כאילו שתי המילים גם יחד כתובות בפסוק עצמו). וראה בשו"ע אדמוה"ז הל' קריאת-שמע סי' סד ס"ב, פרמ"ג שם, א"ר סי' קלו ס"ד ובהתקשרות' גיליון שמ עמ' 19 וש"נ.

6 וכבר כתבו זאת פוסקים בדורות שעברו, כמובא ב'ילקוט יוסף - מועדים' (ה) עמ' 259.

שמשנה וכל בני־ישראל, אנשים ונשים, שרו את שירת 'או ישיר', והילדים הקטנים קטפו פירות מעצי הים¹⁴ והאכילו את הציפורים ששרו ורקדו. המהר"ל היה מצווה לתת לילדים 'קאָשע' [דייסה] שיתנוה לפני התרנגולים והציפורים¹⁵, לזכר פירות הים שבהם האכילו הילדים הקטנים את הציפורים. לאחר מכן היה המהר"ל מברך את כל הילדים ואת ההורים, שיזכו לחנך את הילדים ולגדלם לתורה, לחופה ולמעשים טובים".

יום שני, י"ד בשבט

במנחה אין אומרים תחנון¹⁶.

יום שלישי ט"ו בשבט

חמישה־עשר בשבט:

אין אומרים תחנון¹⁷, ואין מתעניין אפילו חתן ביום חופתו¹⁸.

14 ראה שמות רבה כא,י.
15 והעיר הרב: "אלא שלא ראינו שכ"ק מו"ח אדמו"ר ינהג כן. [ויש לומר מהטעמים לזה – מה שכתב אדמוה"ז בשו"ע (או"ח סי' שכד ס"ח) "יש נוהגים לתת חיטים לפני העופות בשבת שירה, ואינו נכון, שהרי אין מזונותיהם עליך" (דפסק כהמג"א שאסור, ולא כמו שמסיק בס' תוספת שבת הובא באורחות־חיים שם, שכיוון שנהגו כן לשם מצווה אין להקפיד בכך), ובימינו אלו לא מצוי שיהיו תרנגולים וכיוצא בהם שמוזנותיהם עליך (כפי שהיה רגיל בדורות שלפני זה בעיירות הקטנות)].
"בכל זאת, הרי זה רק בנוגע להאכלת העופות, אבל בוודאי שיש לספר לילדים את כל הני"ל, ובמיוחד – לנטוע בהם מידה טובה של רחמנות על בעלי חיים (שמתבטאת גם בסיפור דהאכלת העופות), "ורחמיו על כל מעשיו" – ספר־השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 222.
16 לוח כולל חב"ד וספר המנהגים עמ' 16, מסידור אדמוה"ז לפני 'למנצח... יענך'. השלמה לשו"ע אדמוה"ז (נדפסה בסוף ח"א עמ' 357) סי' קלא ס"ח.
17 ראה הערה קודמת.
18 לוח כולל חב"ד, ממגן אברהם סי' תקע"ג.

(שופטים פרק ה)⁷. המנהג לאכול בשבת שירה 'שוואַרצע קאָשע'⁸ [דייסה ממין קטניות הנקרא כיום בארץ (בטעות)⁹ 'כוסמת'], ומקורו כדלהלן: בשבת שירה תש"ב סיפר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע¹⁰:

"המהר"ל מפראג ושהיה מייסד, מבסס ומפיץ של מנהגי ישראל¹¹] קבע מנהג¹², אשר בשבוע של פרשת בשלח היה מורה לכל מלמדי התינוקות ולכל ההורים לילדים¹³ קטנים, לקבץ את הילדים בשבת שירה בחצר בית־הכנסת ולספר לילדים את סיפור קריעת ים־סוף, כיצד שרו הציפורים וצפצפו בשעה

7 ספר המנהגים עמ' 32. לוח כולל חב"ד. ובשיחות קודש תשל"ו ח"א עמ' 459 איתא, שמנהג חב"ד בד"כ לקצר בהפטרות, להוציא פרשתנו [ההפטרה הארוכה ביותר!]: כי גם המלחמה היא חלק מן השירה, עיי"ש. [הרה"ג ר' מאיר מאזוז שליט"א כתב לי בטעם הדבר שהספרדים בד"כ מקצרים בהפטרות, כיוון "שעל הרוב מקפידים האשכנזים שלא לפחות מכ"א פסוקים בהפטרה (שו"ע אדמו"ר הזקן ר"ס רפד), והספרדים סומכים דהיכא דסליק עניינא סגי, וזה מצאתי בעעשר הפטרות במשך השנה. רק בהפטרת פ' שקלים מיחלפא שיטתייהו של האשכנזים והספרדים. ומנהגנו בתונים להתחיל גם שם 'בן שבע שנים' כמנהג אשכנז" – ומנהג חב"ד שם כהספרדים].
8 ספר המנהגים עמ' 72. לוח כולל חב"ד. המקור – היום יום, י"ז טבת. ובהערות וצייונים שם ח"ב ציין שהמנהג נזכר כבר בב"ח סי' רח ד"ה והתוספות מסתפקים. וכנראה קשור לכל האמור בקטע הבא (כיוון שהמאכל חביב על העופות).
9 משנה ברורה סימן רח ס"ק ב. סידור 'מנחת ירושלים' (תשל"ב) עמ' 1057. וראה אנציקלופדיה לתלמודית ערך 'דגן' ובציונים שם.
10 ספר השיחות תש"ב עמ' 73.
11 'התוועדיות' תשמ"ז שבהערה הבאה.
12 בשעתו העיר הרב: 'והלוואי היו מחדשים עתה מנהג זה בכל קהילות ישראל', 'התוועדיות' תשמ"ז ח"ב עמ' 448 (ועיי"ש בחריפות בעמ' 454 – בלתי מוגה). ובלקוטי שיחות ח"ב עמ' 522 מבאר ההוראה מסיפור זה, אולם למעשה, כשהציעו לפרסם עד"ז, ענו בהוראה: "לא להעתיק כל זה עתה – כי כנראה נשתקע המנהג לגמרי, וכשם שמצווה כו' כך כו" (כשם שמצווה לומר דבר הנשמע, כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע – היכל־מנחם ח"ב עמ' לו, מתאריך ו' שבט תשמ"ח, אבל בס' לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 75 תיקן שהמענה היה בשנת תש"נ, לאלה שרצו ללמד זאת לילדים ב'חדר!'. וראה להלן הערה 15.
13 והכוונה גם לילדות – כדמוכח מקריעת ים סוף (התוועדיות תשמ"ז שם, הערה 115).

מתחיל עבודת עצמו בתפילה.²³

אכילת פירות:

בט"ו בשבט 'נוהגים להרכות במיני פירות של אילנות'²⁴, ואף שאז רק זמן החנטה, דהיינו התחלת הצמיחה, נוהגים לאכול פירות מוכנים ופירות הכי משוכחים, ואכילה כשיעור ברכה אחרונה דווקא, כי גם הסיום והתכלית כלולים כבר ב'ראש', ורואים אותם כבר אז בגלוי²⁵. ובפרט מיני פירות שנשתבחה בהן ארץ-ישראל - 'גפן ותאנה ורימון... זית שמן ודבש'²⁶ - 'דבש תמרים'²⁷, ונוהגים לאכול גם חרובים, שיש להם שייכות מיוחדת לניסים, כסיפור הגמרא על רבי חנינא בן דוסא ש"די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת", ובהמשך לזה מסופר על כמה וכמה ניסים שאירעו לו, בהיותו 'מלומד בניסים'²⁸.
יש נוהגים לומר ליקוטים מתנ"ך וזוהר כו'²⁹ - ועל זה כתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "לא ראיתי במדינותינו נוהגים כן"³⁰.

23 ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 283.

24 מג"א א"ח קלא ס"ק טו. השלמה לשו"ע אדמוה"ז שם ס"ח. וראה שיחת ליל ט"ו בשבט תשל"ט סל"ח. ש"פ בשלח תש"מ סנ"ו. בכלל אין הדגשה לקיים את המנהג דאכילת פירות דווקא **ברבים**. על-פי רוב (כחשל ט"ו בשבט בחול) אוכלים את הפירות כל אחד בפני עצמו, בבית, ביחד עם בני ביתו בתוך הסעודה וכיוצא-בזה (ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 209).

25 'התוועדות' תשד"מ ח"ב עמ' 914.

26 עקב ת.ח. לכפר חב"ד' גיליון 1031 עמ' 35 נדפסה הערה בגוף כת"ק של הרבי, שבה נאמר "... ט"ו בשבט קשור באכילת פירות - פירות הנאכלים, ובפרט דאה"ק וכו'". והוכיחו מזה, שיש עדיפות לפירות הארץ, כמ"ש הב"ח (סי' רח) "קדושת הארץ, הנשפעת בה מקדושת הארץ העליונה, היא נשפעת גם בפירותיה... באכילת פירותיה אנו ניוונון מקדושת השכינה..." (ועד"ז בס' מור וקציעה שם, בס' בת עין פ' בהר, ובשו"ת תורה לשמה סי' תיח, וזה היה טעמו של חז"ל שנהגו כך, כמבואר בברכות מד,א - כפר חב"ד' גיליון 1079 עמ' 27).

27 רמב"ם הלכות ברכות פ"ח הי"ג (וראה אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'דבש' בתחילתו, וש"נ).

28 תענית כד, סע"ב. ספר-השיחות תנש"ח ח"א עמ' 300.

29 נדפסו לראשונה בספר 'פרי עץ הדר', ויניציאה, תפ"ח. וכמה פעמים לאחרי זה, ובמיוחד בדורנו.

30 לקוטי-שיחות כרך לא עמ' 235.

'ראש השנה לאילן' נוגע לדינא בארץ-ישראל - 'לעניין מעשר, שאין מעשרין פירות האילן שחנטו קודם שבט על שחנטו לאחר שבט'¹⁹, אבל לא מצינו בש"ס שייקרא ט"ו בשבט בשם 'יום-טוב'. המקור היחיד לכך הוא - כמבואר בראשונים²⁰, ש"כיוון דקתני בהדי הדדי, כל ארבעה ראשי-שנים ביחד, בהא דמיא אהרדי"²¹.

הלשון הרגיל 'ראש השנה לאילנות' בלשון רבים, ביאורו²²: כיוון שהתחלת העבודה היא מ'הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך', היינו להשפיע על אחרים, להצמיח אילנות, ורק אחר-כך

19 פרש"י ורע"ב ריש ראש השנה. רמב"ם הל' תרומות פ"ה הי"א. וזאת כיוון שהאילנות מפסיקים לניוק מהמים דאשתקד, ומתחילה אצלם יניקה חדשה בפועל, ארבעה חדשים לאחר שנדונין על המים. ירושלמי ראש השנה פ"א ה"ב.

ראה הדעות ביחס לשיעור חנטה, הבאת שליש ועונת המעשרות בס' 'המועדים בהלכה' עמ' קפב, אנציקלופדיה תלמודית ערך 'הבאת שליש' בתחילתו, ובמפורט בהערות לס' 'שבת הארץ' (מהדורת תשנ"ג) ח"א עמ' 392.

השל"ה (שער האותיות אות ק, קדושה, הל' שביעית) ס"ל בדעת הרמב"ם כדעת ר"ח שקדושת שביעית בפירות האילן תלויה בחנטה מט"ו בשבט עד ט"ו בשבט ולא מר"ה עד ר"ה. אבל נהוג לפסוק כמהר"ם לובלין, הכפות תמרים ורעק"א, החולקין עליו ומפרשים בדעת הרמב"ם שהתאריך הקובע הוא ר"ה - א' בתשרי. (ראה הדעות בזה בס' 'משפטי ארץ - שביעית' פט"ו הערה 1).

קיימת מחלוקת נוספת, אם 'הבאת שליש' היא לפי שליש ההבשלה או לפי שליש הגודל הסופי. ולפי מה שרגילים לפסוק כדעה השניה הנ"ל, מתעוררת בעיה בקשר לקדושת שביעית בכל יבול האבוקדו המגיע לשיווק בחודשי שבט-אדר השנה, פרי שכבר הגיע לשלב זה אחרי ר"ה. (יש שאלה דומה גם בשסק ובלימון, אבל בלימון בלא-הכי פסק הגר"ח נאה ז"ל, הובא בקובץ גידיל תורה ירושלים ת"ו גיליון כה עמ' 11, שדינו כאתרוג, דהיינו קדושת שביעית הן לפי חנטה והן לפי לקיטה).

20 מרדכי ראש-השנה פ"א סימן תש"א. הגהות מיימוניות הל' שופר פ"א סוף ס"ק א.

21 כדמוכח גם מדברי הגמרא (מועד-קטן ד,א) שאם 'גמרי בהדי הדדי, ילפינן מהדדי', ראה שו"ת מהר"ם מרוטנבורג סימן ה [על תשובה זו חתום רבינו גרשום מאור הגולה, ובס' 'אגודה' מובאים הדברים בשם "אגון" - 'המועדים בהלכה' עמ' קפו. וראה שיחות-קודש תשכ"ב עמ' 189]. כל הקטע לקוח מ'תורת מנחם - התוועדות' תשד"מ ח"ב עמ' 948.

22 אף שלשון המשנה בריש ר"ה הוא 'ראש-השנה לאילן'. וראה לקוטי לוי-יצחק אג"ק עמ' תיג.

כינוסים:

צדקה על-ידי אכילה ושתייה [לחיים], וכן על-ידי צדקה רוחנית [עצה טובה, לימוד תורה], שיפרישו לעצמם מייד בצאת השבת, ויתנו בפועל בבוקר לעני או לגבאי צדקה. ב) הוספה בחינוך הילדים, לעוררם אודות קיום המנהג דאכילת פירות ביום זה, ולהסבירם משמעותו³³.

בהתוועדות ט"ו בשבט תשל"א הכריז הרבי: "עכשיו הזמן שצריכים 'לכבוש' העולם, על-ידי יגיעה והוספה ביתר שאת וביתר עוז בלימוד התורה"³⁴.

יום רביעי

ט"ז בשבט

יום שלישי בלילה, אור ליום רביעי:
סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה: היום בלילה
בשעה 1:44.

33 שם עמ' 222 ובהערות. וראה פירוט בכיו"ב בהתוועדויות תשמ"ה ח"ד עמ' 2120, תשמ"ח ח"ד עמ' 376, תנש"א ח"א עמ' 24 ועוד.

34 אפילו לבעלי עסק, וכש"כ ליושבי אוהל. וביאר השיכות לט"ו בשבט, שכמו באילן צ"ל יגיעה רבה וזמן רב עד שבאים הפירות, כך בתורה צ"ל 'גיעת' כדי שיהיה 'ומצאת' – לקוטי-שיחות כרך ו עמ' 312, עיי"ש.

התאחדות כל האיברים היא על-ידי ה"ראש", וכיוון שכל ארבעת הראשי שנים קשורים זה לזה, יש עניין מיוחד לכנס את בני-ישראל בראש-השנה לאילן, שיהיו כבראש-השנה הכללי "לאחדים כאחד", ובפרט כינוסים של ילדי-ישראל שלפני בר-מצווה ובת-מצווה "צבאות השם", כיוון שבהם מודגש במיוחד עניין הצמיחה והגידול, גם (ובעיקר) ברוחניות, שאז הוא עיקר החינוך "חנוך לנער"³¹.

יש לבחור את הזמן המתאים כדי שיהיה 'ברוב עם' הכי אפשרי, בכל מקום ומקום לפי עניינו: לאחר מנחה דערב ט"ו בשבט, בט"ו בשבט עצמו, כימים שלאחרי, עד ליום השבת-קודש [פרשת יתרו], השבת דמתן-תורה (ומה טוב בכל אחד מהזמנים הנ"ל, במקומות שונים וכו')³².

וכדאי ונכון להתחיל בעניין של מעשה בפועל תיכף ומייד, באופן המותר ושייך ביום השבת: א) הוספה בעניין הצדקה – אהבת-ישראל ואחדות-ישראל – על-ידי החלטה על סכום מסוים, לא רק החלטה כללית (נוסף על האפשרות לקיים מצות

31 'התוועדויות' תשד"מ ח"ב עמ' 892.

32 ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 241.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש